

הבל שוחטיין

כדי ביקור חכם — לנדוק הסכין. שהטנח לריך להראות הסכין לחכם העיר מפני כבוד החכם, כדאמרינן לקמן (י,3), אף על גז שהטנח נקי זהלכות נדיקס. **אם כן** נתת דבריך לשיעוריים — פעמיים שהחכם רחוק מהטנח, פעמיים שהוא קרוב. **טבח חכם** — שהשוטט תלמיד חכם ואין מופלא צעיר ממנו. כלומר, לא תלוי השיעור אלא צשהיית נדיקת סכין למודיה. לא בדק — צסימנים, מאי? טרפה שחוטה אינה מטמאה, כדאמרינן צ"העור והרוטצ" (חולין קכח,3): "מן הצהמה" — מקלת צהמה מטמאה ומקנתה אינה מטמאה, ואילו זו — טרפה ששחטה. נבלה — דלאו צחוקת שחוטה מחוקין לה, כדרז הונא צפירקין.

בהמה בחייה בחזקת איסור — שהרי אסורה משום אבר מן החי. הלכך, אס נולד ספק צשחיטה, וצאת להעמידה על חזקתה, שהרי ככל דברי אמה אומר העמד דבר על חזקתו שהיה מתחלה, שאין יכול להוציאה ממנה על ידי ספק — נמצאת אומר שצהמנה זו אסורה. שהרי צחוקת איסור הייתה תחלה, ומספק אמה צל להחירה שמת נשחטה כראוי — אל תחירנה מספק, עד שידע לך שנשחטה כראוי. נשחטה הרי היא בחזקת היתר עד שידוע לך במה נטרפה — ולקמן מפרש מאי נפקא מינה. וצרישא דמילתיה קמיפלגי, דהשחא נולד לנו ספק צשחיטה — שמת לא נשחט הרוב.

מר סבר בחזקת איסור — הרשאון עומדת, שלא הייתה שחוטה. וכיון דצחוקת שאינה שחוטה מוקמית לה — הרי מתה ומטמאה. ומר סבר בחזקת איסור אמרינן — ולאכילה הוא שגאסרה קודם שחיטה. לא אמרינן — שהרי צצר מן החי אינה מטמאה. ונימא נשחטה הותרה — דלשון חזקה לא שיין אלא צדבר ספק, דנימא העמד דבר על חזקתו. דאף על גב דאיתיליד בה ריעותא — שגולד צה ספק טריפות, ספק קודם שחיטה היה צה, יש לתלותו צלאחר שחיטה — מוקמינן לה אחזקת היתר, דסתם צהמה אינה טרפה, ותלינן צלאחר שחיטה, וכשרה. נטל הא ליתנהו — ולא חזינן צהו שזס ריעותא, ומאי ספקא איכא? מי חיישינן שמא במקום נקב — שהיה צו תחלה אחרמי ליה השחא, שהכניס צו שיניו וטרפה. דנקנו דקדין אחד משמונה עשר טרפות הוא. מנקר — לשון נקבים,*קרו"ט נטע.

דגופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

גופא

פרק ראשון

הכי [כד] אמר ר' יוחנן בהסבר הדבר: **כדי ביקור חכם**, כדי הזמן שהולך להראות לחכם את הסכין, כפי שתיקנו חכמים (להלן י,ב). אמר לו: **אם כן, נתת דברים לשיעוריים**, שפעמים החכם קרוב פעמים רחוק, ואין זה שיעור מוגדר! אלא הכוונה היא: **כדי ביקור טבח חכם**, כלומר, כדי משך הזמן שלוקח לטבח

מומחה (שאינו צריך ללכת לחכם) לברוק את סכינז. ומכל מקום אין ראייה מכאן צצריך לברוק את הסימנים. ושואלים: אם לא בדק את הסימנים כדברי רב יהודה, ואין אפשרות לברר את הדבר, מאי [מה] הדין? ר' אליעזר בן אנטיגנוס משום (בשם) ר' אלעזר בר' ינאי אמר: דין טרפה יש לבהמה והיא אסורה באכילה, ואילו במתניתא נטא [בברייתא שנה] שהבהמה נחשבת נבלה ואף מטמאה במשא. ושואלים: במאי קמיפלגי [במה הם חלוקים] מה היסוד העקרוני של מחלוקת זו? ומשיבים: בפירוש דברי רב הונא, שאמר: בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת, שהרי אסור לאכול את בשרה בחייה, ולפיכך אם יש לך ספק אם נשחטה כראוי הריהי אסורה, כחזקתה, עד שידוע לך במה נשחטה, האם נשחטה כראוי. אבל כאשר נשחטה כראוי, ויש לך ספק האם הייתה טריפה — הרי היא בחזקת היתר עד שידוע לך במה נטרפה. ובכך נחלקו, **מר סבר** [חכם זה שבברייתא סבור]: בהמה זו שלא בדק בה את הסימנים לאחר שחיטה, ואינך יודע אם נשחטה כראוי — בחזקת איסור קיימא [עומדת], והשתא [ונעכשין] מתה היא לפנינו, ויש לדון עליה ככל בהמה שלא נשחטה כראוי, והיא נבלה, ומטמאה במשא. **ומר סבר** [וחכם זה, ר' אליעזר בן אנטיגנוס, סבור]: בחזקת איסור אמרינן [אומרים אנו שנשאר], אבל בחזקת טומאה לא אמרינן [אין אנו אומרים], שהרי לא הייתה לה חזקת טומאה לפני כן.

ד גופא, **אמר רב הונא**: **בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שידוע לך במה נשחטה**, **נשחטה** — **בחזקת היתר עומדת עד שידוע לך במה נטרפה**. **ולימא**: **נשחטה הותרה!** — **הא קא משמע לן, דאף על גב דאיתיליד בה ריעותא; כדכעא מיניה רבי אבא מרב הונא**: **"בא זאב ונטל בני מעים, מהו? — נקב?!** **הא קא חזינן דהוא נקבינהו!** **מעיים, מהו? — נקב?!** **הא קא חזינן דהוא נקבינהו!** **מי חיישינן שפא במקום נקב נקב, או לא? אמר ליה**: **י אין חוששין שפא במקום נקב נקב. איתיביה**: **זרעה צפור המנקר בתאנה, ועכבר המנקר באבטיחים** —

ד גופא [לגופה] של אותה הלכה, אמר רב הונא: בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שידוע לך במה נשחטה. נשחטה — בחזקת היתר עומדת עד שידוע לך במה נטרפה. ושואלים: מדוע אמר נשחטה "בחזקת היתר עומדת"? ולימא [ושיאמר]: נשחטה — הותרה! ומשיבים: הא קא משמע לן [דבר זה משמע לנו], דאף על גב דאיתיליד בה ריעותא [שאף על פי שגולד בה פגם המעורר ספק], עדיין עומדת היא בחזקת היתר. כדכעא מיניה [כמו ששאל אותו] ר' אבא מרב הונא: אם בא זאב ונטל בני מעים של בהמה שנשחטה מהו דינה? ותמהים: נטל? הא ליתנהו [הרי איןם], ומה יש לשאל בזה! אלא השאלה היא בכגון שנקב בני מעיים, מהו? ותמהים: אם הזאב נקב? הא קא חזינן דהוא נקבינהו [הרי אנו רואים שהוא ניקב אותו]! אלא הכוונה היא: אם נטלן והחזירן כשהן נקובין, מהו? מי חיישינן [האם חוששים אנו] שמתא במקום נקב נקב שכבר היה נקב, והייתה הבהמה טריפה מתחילה, או לא? אמר ליה [לרן]: אין חוששין שמא במקום נקב נקב, אלא סומכים אנו על חזקת ההיתר. איתיביה [הקשה לן] ממה ששינוי: ראה צפור המנקר בתאנה, ועכבר המנקר באבטיחים,

כאן (ראה רש"י להלן יב,א). וכן מחלוקת רש"י ורבתינו בתשובות רש"י סי' ס—סב, ובחיידושי הרשב"א כאן באריכות).

ולימא נשחטה הותרה כי לשון "בחזקת היתר" משמעה שמדובר במצב של ספק, אלא שאנו מממדים דבר על חזקת היתר (רש"י). ויש שהסבירו את שאלת הגמרא כך: וכי איזו חזקת היתר הייתה בבהמה, שאנו ממעמידים אותה עליה? (שיטה בש"מ).

דאחילוי בה ריעותא וכו' שאם מצאו בבהמה לאחר שחיטה פגם, אלא שאין ברור אם היה בה חסרון זה לפני שחיטתה (שיש מקום להטריפה משום כך) או שאירע הדבר לאחר השחיטה, אם יש דבר לתלות בו את הפגם — אנו סומכים על החזקה והמדייקים האריכו לדון באיזה מקרים אכן ניתן לתלות את הפגם בצד ההיתר, שיש שאמרו כי כל שהספק שקול אנו תולים בחזקת ההיתר (ראה תוס' להלן מגב). אבל ראשונים אחרים כתבו כי יש לתלות רק בדבר שאירע לאחר שחיטה, כמו במקרה של הזאב, אבל אם אירע קודם שחיטה — הרי הספק קיים עוד לפני השחיטה, והבהמה לא יצאה מחזקת האיסור. ויש שכתבו כי ניתן לתלות ריעותא רק בדבר המצוי לפנינו, כמו בזאב, או בדבר שהוא שכיה ביותר (ראה רשב"א להלן יב ובש"ך יו"ד סי' נ סק"ג).

אורה ההלכה

בהמה בחייה וכו' כל בהמה בחייה בחזקת איסור עומדת עד שיוודע בודאי שנשחטה שחיטה כשרה. כדברי רב הונא. (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"א הי"ג. שו"ע יו"ד כה, ג בהגהה). **נשחטה בחזקת היתר עומדת וכו'** בהמה (או חיה) או עוף שנשחטו כראוי — אין צריך לברוק אם הם טריפה, שרוב בעלי חיים בריאים וכשרים הם, ובחזקת היתר הם עד שילול להם דבר שיש לחשוש לו, ובהקים אותו על דבר זה בלבד. עפ"י דברי רב הונא. ומכל מקום הצריכו חכמים לברוק את הריאה אם יש בה סירכא. וכתבו הפוסקים שהוא הדין שיש חובה לברוק גם איברים אחרים בכל מקרה שיש באותם איברים מיעוט מצוי של טריפות, לפי המקום הזמן (ראה דרכי תשובה). (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"א הי"ג ושם הי"ג. שו"ע יו"ד לט, א).

בא זאב ונטל בני מעים בהמה שנשחטה כראוי ובא זאב ונטל את בני מעיה החוזרים כשהם נקובים — כשרה, ואין חוששים שמא במקום נקב נקב, אפילו יש נקבים הרבה שלא במקום שינוי (תוס'). כדברי רב הונא. והוא הדין כשנמצאת נקובה בכל מקום שיש לתלות שנעשה אחר שחיטה. אבל אין לתלות בדבר שנעשה קודם שחיטה (רמ"א). וכתבו הפוסקים כי בדבר שהוא מצוי הרבה תולים אפילו מחיים (ראה באה"ט י נ סק"ג). (רמב"ם ספר קדושה הלכות שחיטה פ"ו הי"ד.

שו"ע יו"ד כה, ג. שם לו, ד. שם ג, א). **ראה צפור המנקר וכו'** פירות שיש בהם נקבים מחמת ניקור, אפילו ראה צפור מנקרת בהם או עכבר מנקר בהם — לא יאכלם, שמא ניקר בהם תחילה נחש והשאר ארס שם. וכתב בשו"ע שבימינו שאין הנחשים מצויים כל כך בינינו אין חוששים לכך. וכתבו אחרונים שעל כל פנים שומר נפשו יחשוש לדבר (פתי"ש). (רמב"ם ספר נויקין הלכות רוצח ושמירת נפש פ"יב הי"ב. שו"ע יו"ד קטז, א).

חולין

- מסורת הש"ס**
- ב. חולין לב,א (ועיי"ש).
- ג. (הביטוי) שבת לה,ב.
- מגילה יב,ב. גטין יד,א. ב"ב כט,א. חולין לב,א.
- ד. ביצה כה,א.
- ה. ראה ירושלמי ברכות פ"ט הי"ב. שם תרומות פ"ח הי"ג. שם ביצה פ"ג הי"ג.
- ו. (כעין זה) חולין יא,ב.
- כח,ב. וראה חולין מט,א.
- ז. ירושלמי תרומות פ"ח הי"ג. תוספתא תרומות פ"ז יי.

גדרות

זמר בהמה בחייה בכת"י: **דאמר רב הונא בהמה בחייה** וכן הגיה הבי"ח.

מר סבר בחזקת איסור קיימא בכת"י: **מר סבר באיסורא קיימא**.

הרי היא בחזקת היתר בכת"י: ועוד: **בחזקת היתר עומדת**.

אלא נקב בכת"י: **אלא בא זאב ונקב**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

באבטיחים בכת"י: כמו בתוספתא: **באבטיח**.

שמא במקום נקב — של נחש נקב, ואסור משום סכנת נפשות. ספק טומאה ברשות הרבים ספקו טהור — כדמפרש לקמן. ספק מים מגולין — מים שנשאלו מגולין זלילה, ספק שמה מן נחש ספק לא שמה, וקיימה לן דאסרי. הלכתא גמירי ליה מוטטה — דנרשות הרבים ספקו טהור. וגזרת הכחז הוא, דהא נרשות היחיד

חוששין שמא במקום נקב נקב! אמר ליה: מי קא מדמיט איסורא לסכנתא? סכנה שאני? אמר ליה רבא: מאי שנא ספק סכנתא לחומרא [במה שונה ספק סכנה שהולכים בו להחמיר]? ספק איסורא נמי לחומרא [ספק איסור גם כן נלך בו להחמיר]! אמר ליה [רבא]: וכי לא שאני [שונה] הדין בין איסורא לסכנתא [איסור לסכנה]? והא [והדין] אילו ספק טומאה ברשות הרבים — ספיקו טהור, ואילו ספק מים מגולין כלומר, מים שהיו מגולים בלילה, שיש ספק שמא הטיל בה נחש את ארסו ויש סכנה בשתייתם — אסורין! אמר ליה [רבא]: התם [שם] ספק טומאה ברשות הרבים הוא דין מיוחד, שכן הלכתא גמירי לה [הלכה] אנו למדים [אותה] מדין סוטה ששהתה בסתר עם איש זר ונאסרה מספק שמא נבעלה לו ונטמאה, [במדבר ה, יג] מה סוטה — ברשות היחיד הדברים אמורים, שהרי רשות הרבים אינה מקום סתר,

אף ספק טומאה — ברשות היחיד הוא טמא, ולא ברשות הרבים. אבל בכל ספק איסור הולכים אנו להחמיר, כמו בספק סכנה. מתיב [מקשה] גם רב שימי על דברי רבא מה ששנינו: היה שרץ מת כפי חולדה, ואתה חולדה היתה מהלכת על גבי ככרות של תרומה, ספק נגע השרץ בככרות ספק לא נגע — הרי ספיקו טהור, ואפילו ברשות היחיד, ואילו ספק מים מגולין — אסורין! ומשיבים: התם נמי הלכתא גמירי לה [שם] גם כן הלכה אנו למדים [אותה] מוטטה:

תוספות

התם הלכתא גמירי לה מוטטה — תימנה: דמשמע הכא דהא

דמטהרין ספק טומאה ברשות הרבים — מוטטה גמירין לה. וקשה, דבפרק "שני נזירים" (נזיר נו, א) תנן: אמר להם אחד ראיתי אחד מכם שנטמא — שניהם מביאין קרבן טומאה וקרבן טהרה. ופריך בגמרא, דהני שני נזירים והן דקאי גבייהו הרי תלתא, והוה ליה ספק טומאה ברשות הרבים וספקו טהור, ולא היה להם להביא כלל קרבן טומאה אלא קרבן טהרה! ומשני: באומר ראיתי טומאה שנוקה ביניכם. ואכתי מאי תירץ? דהשתא הוה ליה ספק טומאה ברשות היחיד, והוה ליה ודאי טמא, כדמוכח בריש נדה (ב, ב) גבי מקוה שנמדד ונמצא חסר, דקאמר רבי שמעון: ברשות היחיד תולין.

ופריך התלמוד: ואי מוטטה גמירין לה אמאי תולין? ואם כן תרוייהו לייתי קרבן טומאה ולא קרבן טהרה, כמו מעיקרא דסלקא דעתך דהוי רשות הרבים, דפריך דלייתי קרבן טהרה! אלא ודאי היינו טעמא דלא מייתו קרבן טומאה גרידא כי הוי רשות היחיד — משום דלא ילפינן מוטטה אלא דבר שיכול להיות כמו סוטה, וזה ודאי שלא נטמאו שניהם. אבל מעיקרא דסלקא דעתך דהוי רשות הרבים — ניחא דמייתו שניהם קרבן טהרה אף על גב דבריהם האחד מהן נטמא, דלאו מוטטה גמירין להו, אלא מטהרין להו מכל דמוקמינן כל חד וחד בחזקת טהרה! ויש לומר: דמוטטה גמירין לטהר ברשות הרבים היכא דליכא חזקה לטהרה. כי ההיא דמקוה שנמדד ונמצא חסר, דליכא חזקה לטהרה. דאי משום העמד המקוה בחזקת שלם — אדרבה, העמד טמא על חזקתו, ומטהר רבי שמעון ברשות הרבים משום דגמירין מוטטה. והשתא דבעי למימר דלא מוקמינן באיסור אחזקתיה כמו בסכנתא אפילו היכא דאיכא חזקה — ילפינן מוטטה, והיכא דלא אפשר למילף מוטטה, כי ההיא דשני נזירים (נו, א) — לא נטהר מספק מכל חזקה. וההיא פרכא דהתם הוי לפי המסקנא דהכא, דאזלינן בתר חזקה. וכן דבר שאין בו דעת לישראל דהוי ספקו טהור, דילפינן מוטטה — היינו היכא דליכא חזקה, כי ההיא (טהרות פ"ג מ"ח) דתינוק שנמצא בצד העיסה, דמטהר רבי מאיר משום דאין בו דעת לישראל מטעם סמוך מיעוטא לחזקה, והויה ליה פלגא ופלגא כדאמרין ביבמות (ק"ט, ב). ואם תאמר: ומוטטה היכי מצי למילף? והא סוטה אית לה חזקת טהרה! ויש לומר: כיון דקינא לה ונסתרה יש רגלים לדבר, ואתרע לה חזקתה. ואם תאמר: כל ספק טומאה ברשות היחיד מנא לן דטמא היכא דאיכא חזקת טהרה? אי מוטטה — הא אתרע לה חזקה! ויש לומר: דגמירין שפיר מוטטה, דעשאה הכתוב כודאי ולא מוקמינן לה אחזקתיה. דאף על גב דאתרע לה חזקתה, מכל מקום אי מוקמינן לה אחזקתה — לא היה לה להיות ודאי טמאה. והא דקאמרין בפרק "כשם" (סוטה כט, א) דאיצטרך סוטה לטהר ברשות הרבים, דאי מדרב גידל הוה אמינא דבר שיש בו דעת לישראל אפילו ברשות הרבים ספקו טמא — הוה מצי למימר דאיצטרך לטומאה ברשות היחיד אפילו היכא דאיכא חזקה דטהרה, דאי מדרב גידל — דילמא היינו היכא דליכא חזקה דטהרה.

מסורת הש"ס

- ראה ע"ז ל, א.
- משנה טהרות פ"ד מ"ז. פסחים י"ב, נזיר נו, א. ע"ז לז, ב. (ע"י"ש). חולין מג, ב. נדה ג, א. ירושלמי סוטה פ"א ה"ב. שם שבעות פ"ב ה"א (ע"י"ש). ספרי במדבר ה, יד. במדבר"ר פ"ט ל.
- משנה תרומות פ"ח מ"ד.
- נזיר נו, א. סוטה כח, ב. ע"ז לז, ב. חולין מג, ב. נדה ג, א. ספרי במדבר ה, יד. במדבר"ר פ"ט ל. וברושלמי סוטה פ"א ה"א. תוספתא טהרות פ"ו יז (מקורות נוספים).
- משנה עדיות פ"ב מ"ז. משנה טהרות פ"ד מ"ב. תוספתא עדיות פ"א יב. וראה תוספתא טהרות פ"ד ה.

גרסות

במקום נקב נקב בכתי"מ ובדפ"י: **במקום נקב ניקר. אמר ליה רבא בחלק** מכתה"י: **אמר רבא וראה רש"ש.**

סכנה שאני בכתי"מ ועוד: **סכנתא שאני.**

ולא שאני בכתי"מ ועוד: **ולא שני לך.**

מה סוטה — אף טומאה ברשות היחיד יש בכתי"מ: מה סוטה רשות היחיד ספיקו טמא רשות הרבים ספיקו טהור אף הכא נמי ברשות היחיד ספיקו טמא ברשות הרבים ספקו טהור וכעין זה בכתי"מ.

רב שימי בכתי"מ ובדפ"י: רב שימי בר אשי.

העולם

חולדה

החולדה Rattus (היא יונק מרכסם ממשפחת העכבריים. היא דומה לעכבר, אך גדולה ממנו בהרבה. החולדה עליה מדובר כאן היא כנראה החולדה המצויה Rattus (alexandrinus), או אחת מננות מינה שאורכה מגיע ליותר מ-20 ס"מ (עם הזנב עד ליותר מ-50 ס"מ). החולדה אוכלת כמעט כל דבר, ואף טורפת יצורים קטנים, ובכלל זה עכברים, ואף תרנגולות. החולדה נזכרת בדברי חז"ל כאחד מבעלי החיים המצויים בבתיים, ובמקומות רבים מצוי החשש שמא כרסמה או נטלה דברי מאכל, או שתתה מן הכלים המצויים בבית.

עיונים

סכנה שאני כלומר, במקום סכנה — כל ספק אסור. וטעם הדבר, כי ביחס לכל האיסורים, התורה שגורה איסור היא עצמה התירוה במצבים של ספק, או במקום שיש רוב להתיר לעומת מיעוט לאסור וכדומה. אבל ביחס לסכנה, הרי אם יזמן לאדם המיעוט שיש בו סכנה — ימות, ולא ניתן להשיב את הדבר (חתם סופר). וביחס לעצם האיסור להסתכן, כתב הרמב"ם כי דבר זה בכלל איסור התורה "השמר לך ושומר נפשוך" (דברים ד, ט) שכל שיש בו סכנת נפשות "מצות עשה להסיר ולהישמר ממנו ולהזהר בדבר יפה יפה" (הלכות רוצח ושמירת הנפש פ"א ה"ד). וראה מהר"ץ חיות.

ספק איסורא נמי לחומרא יש שכתב כי רבא חולק באופן עקרוני על מושג החזקה, שלדעתו אין לו משמעות בענייני איסורים, אלא רק ביני ממונות. ולכן בכל ספק, למרות שיש שם חזקת היתר — יש ללכת לאיסור, ממש כמו בספק סכנה (תורת חיים). אבל מפרשים אחרים כתבו כי גם רבא אינו חולק על כך שהולכים אחר החזקה, שהוא דבר מוסכם בלא חולק. אלא שלדעתו, בכל מקרה בו נוצרה "ריעותא", ואפילו קלה ביותר, כגון זב שנקב בני מעים — שוב לא ניתן ללכת אחר החזקה, אלא ספק שקול הוא, ומחמירים בו כבספק סכנה, שספיקא דאורייתא לחומרא (ראה ש"מ בשם הר"ף, פני יהושע).

והא ספק טומאה וכו' אף שטומאה ואיסור הם לכאורה שני תחומים שונים, מכל מקום במצבים של חזקה וספק יש גם בטומאה צד "איסורי", שהרי אין כאן שאלה של מציאות האם הדבר טמא או טהור, אלא של הכרעה למעשה — האם יש לחשוש במקרה זה לטומאה או לא. ובצד זה ניתן ללמוד מטומאה לאיסור ולהיפך (קובץ שיעורים ח"ב סי' מה).

ספק מים מגולין הוא מה ששנינו (תרומות פ"ח מ"ד) שמים יין וחלב שנשארו מגולים (בלילה, לדברי רש"י. אבל לפי הגמרא ע"ז ל, א והרמב"ם — גם ביום) חכמים אסרום משום סכנה, שמא שתה מהם נחש והטיל בהם את ארסו. הרי שלענין סכנה אין הולכים כלל אחר חזקת היתר, ואפילו לא היתה כלל "ריעותא" בגופם של המים הרי זה אסור, ואילו לענין איסור — היתרו ספק טומאה ברשות הרבים (ראה תורת חיים, פני יהושע). ובטעמו של רבא, יש שכתבו שהוא סבור שלמים מגולים אין כלל חזקת היתר, שהרי אנו חוששים לגילוי משום שהנחשים מצויים, ולכן אין לדמותם לספק איסור במקום שיש חזקת היתר (רבינו יונה ברשב"א. וראה העמק שאלה שאילתא קסו ס"ק יז).

התם הלכתא גמירי לה מוטטה וכו' כלומר, כדרכה של "הלכתא" (הלכה למשה מסיני) הרי היא חידוש העומד לעצמו בגזירת הכתוב, ואין למדים ממנה. ולכן בכל שאר דיני התורה כולה חרץ מדיני טומאה — יש להחמיר מספק, כדי שלא יעבור אדם על

איסור, וכדרך שספק טומאה ברשות היחיד טמא (רש"י). והמפרשים האריכו לדון במה נחלק אביי על רבא, שהרי "הלכתא" היא בדרך כלל מסורת שאין עליה חולק. ורבים הסבירו כי כאן מדובר במסורת כללית שיש ללמוד מוטטה, שנחלקו האמוראים כיצד לפרשה, והציעו דרכים שונות לביאור המחלוקת. רבינו יונה כתב כי לדעת אביי לא למדנו מוטטה אלא שספק טומאה ברשות היחיד טמא, אבל ביחס לספק רשות הרבים שהוא טהור לא הוצרכנו ללימוד מיוחד, מפני שמן הדין יש להעמיד טהור על חזקת טהרתו, כפי שהוא לדעתו לענין איסור — שאין ספק מוציא מידי חזקת היתר (בחיודשי הרשב"א). ובספר שב שמעתתא (ש"א פ"ד) ביאר כי רבא ואביי נחלקו בשאלה העקרונית האם הספקות נאסרו מן התורה או מדברי חכמים, ולפי זה נחלקו בהבנת הלימוד מוטטה. לעומת זאת, יש שהציעו כי לדעת אביי ספק טומאה אינו נלמד כלל כהלכה מוטטה, אלא מסברה, וכדברי רבן שמעון בן גמליאל שאמר בתוספתא (טהרות פ"ו יז): מפני מה ספק רשות היחיד טמא וספק רשות הרבים טהור — מפני שאפשר לשאול את היחיד ואי אפשר לשאול את הרבים (אור הישר, ע"י"ש. וראה עוד ב"אורח ההלכה", שהרמב"ם הביא דברי בן עזאי בתוספתא שם).

התם נמי הלכתא גמירי לה מוטטה ואילו רב שימי סבור כאביי, שספק איסור מותר מן הדין, והחידוש שחידשה התורה בסוטה הוא שספק טומאה ברשות היחיד טמא. ומה שהקשה התורה שאר טומאות לסוטה ברשות היחיד הוא רק דבר שהוה כעין סוטה — כשיש בו דעת להישאל, אבל כל שאין בו דעת להישאל — דינו ככל ספק של תורה, שהוא מותר (רבינו יונה).

אורח ההלכה

ספק טומאה טומאה שהיתה מונחת ברשות הרבים, ספק נגע בה ספק לא נגע בה — ספיקו טהור, היתה מונחת ברשות היחיד וספק נגע בה ספק לא נגע בה — ספיקו טמא. ומפני מה טיהרו חכמים ספק ברשות הרבים? שהרי ציבור עושים את הפסח בטומאה, קל וחומר לספק טומאה, שהרי כל הספיקות אסורים רק מדבריהם. ומפני מה החמירו בספק רשות היחיד? שהרי סוטה שנסתרה, אף על פי שהדבר ספק, הרי היא טמאה לבעלה עד שתשתה. (רמב"ם ספר טהרה הלכות שאר אבות הטומאות פט"ו ה"ח. שם פט"ז ה"א).

שרץ כפי חולדה וכו' היה שרץ מת כפי חולדה, והיתה החולדה מהלכת על גבי ככרות של תרומה, ספק נגע השרץ בככרות ספק לא נגע — ספיקו טהור, מפני שלא נחה הטומאה. כמשנה טהרות פ"ד מ"ב. (רמב"ם ספר טהרה הלכות שאר אבות הטומאות פט"ו ה"ז).

שיש בה דעת לשאל — אם נטמאה אם לאו, ואסורה מן הספק נרשות היחיד. אף כל — ספק טומאות המאורעות, צמי שיש בהן דעת לישאל, כגון אדם שעבר (אצל) [אלל] שרץ או נבלה, ספק נגע ספק לא נגע נרשות היחיד — ספקו טמא, אצל ככרות שאין בהן דעת לישאל לא. צלוחית — שטמאה מים חיים למי חטאת, ועדיין לא נתקדשו באפי. דאם נתקדשו טמאה דקתני למאי? אי לאיפסולי — ליתני "פסולה", אי לטמויי אחריני — זלאו הכי מי חטאת מטמאין אפילו נמשא! טמאה — ומטמאה אוכלין ומשקין. וכל שכן דפסולה לקידוש, דהא כל מעשיה צמעות טהרה הם, דחטאת קרייה רחמנא. אם יכולה חולדה לשתות ממנה — דתנן (פרה פ"ט מ"ג): כל השליש אינן פוסלין צמי חטאת, חוץ מן החולדה מפני שהיא (מקילה רבן גמליאל אומר אף הנמש) [ז"ל: מלקת, רבן גמליאל אומר: אף הנמש מפני שהיא מקילה], דכל המקיא פוסל. דהואיל והפרישו מן לשתות — הרי נעשה בהן מלאכה ונפסלו, וכשמקיאום פוסלות את הראשונות, דמי חטאת נפסלו במלאכה אחרת, כדלמרינן במסכת גיטין (נ"ג, א). ואי דתלי טעמא משום דמים חיים צעין, דכתיב (צמדבר יט) "מים חיים אל כלי" — שחטא חיותן בכלי, שלא ימלא כלי זה ויערה כלי אחר קודם קידוש. זה שמעמי והגון הוא. אם יכולה חולדה לשתות רבן גמליאל — שהוא אומר אף הנמש כחולדה, או שירד בה טל בלילה — דכן טל לילד זלילה. פסולה — דלאו מים חיים ניהו. אצל צנומאה לא מספקין לה, ואינה מטמאה אחריני. ואמר רבי יהושע בן לוי מה טעם?

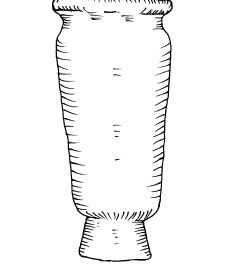
מה סוטה היא דבר שיש בה דעת לישאל, שיש אפשרות לשאל אותה אם נטמאה — אף הכא נמי [אף כאן גם כן] ספק טומאה ברשות היחיד טמא רק בדבר שיש בו דעת לישאל, ומה שאין בו דעת לישאל, וכגון הכרות שספק לנו אם נטמאו — יש להחמיר. אומר רב אשי, תא שמע [בוא ושמע] רביה נוספת שסכנה חמורה מאיסור, ממה ששנינו: צלוחית ובה מי חטאת שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה — הרי היא טמאה, שאני אומר: אדם טמא נכנס לשם וכיסה אותה, ואגב כן טימא אותה ואת המים שבתוכה. הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה, אם היא במקום שיכולה חולדה לשתות ממנה, או נחש לדברי רבן גמליאל, או שיש לחשוש שירד בה טל בלילה — הרי זו פסולה, שאין להזות ממי החטאת שבתוכה על טמא מת, שמא נתערב בהם רוק החולדה או טל, שאינם כשרים להזאה, ופסולה, אבל אינה טמאה. ואמר רבי יהושע בן לוי: מה טעם אין חוששים שאדם טמא גילה אותה ונטמאה?

מה סוטה היא דבר שיש בה דעת לישאל, שיש אפשרות לשאל אותה אם נטמאה — אף הכא נמי [אף כאן גם כן] ספק טומאה ברשות היחיד טמא רק בדבר שיש בו דעת לישאל, ומה שאין בו דעת לישאל, וכגון הכרות שספק לנו אם נטמאו — יש להחמיר. אומר רב אשי, תא שמע [בוא ושמע] רביה נוספת שסכנה חמורה מאיסור, ממה ששנינו: צלוחית ובה מי חטאת שהניחה מגולה ובא ומצאה מכוסה — הרי היא טמאה, שאני אומר: אדם טמא נכנס לשם וכיסה אותה, ואגב כן טימא אותה ואת המים שבתוכה. הניחה מכוסה ובא ומצאה מגולה, אם היא במקום שיכולה חולדה לשתות ממנה, או נחש לדברי רבן גמליאל, או שיש לחשוש שירד בה טל בלילה — הרי זו פסולה, שאין להזות ממי החטאת שבתוכה על טמא מת, שמא נתערב בהם רוק החולדה או טל, שאינם כשרים להזאה, ופסולה, אבל אינה טמאה. ואמר רבי יהושע בן לוי: מה טעם אין חוששים שאדם טמא גילה אותה ונטמאה?

מסורת הש"ס
 ג. סוטה כחב. ספרי במדבר ה, יד. במדבר פ"ט ל.
 ז. משנה פרה פ"א מ"א (בשינויים, וראה תוס' ושי"מ).
 ח. ראה משנה פרה פ"ט מ"ג.

גרסות
 אף הכא נמי בכת"י יש: אף כל שיש.
 טמאה יש ראשונים שגרסו: פסולה ויש שגרסו: טמאים ראה במאירי בשי"מ ובעיונים.

החיים
 צלוחית

הצלוחית מתוארת בדרך כלל ככלי (בעיקר כלי חרס, אך גם ממתכת ככסף וזהב ומנוכיות) בעל צוואר ארוך ופה צר יחסית, ובה היו מחזיקים נוזלים כמו שמן או יין, או בשמים. לצלוחית היו שימושים רבים, ככלי טעודה, ככלי לנתינת ריח טוב במקומות שונים (ובכללם, אף בבית הקברות), לסיכת הגוף ולבישומו, לרפואה, להעברת נוזלים ממקום למקום (בניסוח המים בבית המקדש בחג הסוכות הובאו המים מן השילוח בצלוחיות של זהב) ועוד. במקומות רבים מוזכר כסיו או פקק שהיה לצלוחית. עם זאת, מן המתואר כאן, שחולדה יכולה לשתות מן הצלוחית, נראה כי היו גם צלוחיות בעלות צוואר קצר ופה רחב יחסית (כפי שמתוארות צלוחיות בעלות עצובים שונים, כגון שצוארן שקוע לתוכן, או ששפתן שופעת לאחור).

להזות ממי החטאת שבתוכה על טמא מת, שמא נתערב בהם רוק החולדה או טל, שאינם כשרים להזאה, ופסולה, אבל אינה טמאה. ואמר רבי יהושע בן לוי: מה טעם אין חוששים שאדם טמא גילה אותה ונטמאה?

אם יכולה חולדה לשתות ממנה, או נחש לדברי רבן גמליאל, או שיש לחשוש שירד בה טל בלילה — הרי זו פסולה, שאין להזות ממי החטאת שבתוכה על טמא מת, שמא נתערב בהם רוק החולדה או טל, שאינם כשרים להזאה, ופסולה, אבל אינה טמאה. ואמר רבי יהושע בן לוי: מה טעם אין חוששים שאדם טמא גילה אותה ונטמאה?

תוספות

טמאה שאני אומר כו' — פירוש: גם הצלוחית. דאף על גב שכל מעשה פרה בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, כדאיתא בריש יומא (ב, א) ובריש פרק "הישין" (סוכה כא, א), היינו קודם שריפת הפרה, כדתנן במסכת פרה (פרק ג משנה א—ב): שבעה ימים קודם שריפת הפרה היו מביאין כו', לפי שכל מעשיה בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה. אבל לאחר שריפת הפרה היו מקדשים בכל הכלים, כדתנן במסכת פרה פרק "המביא כלי חרס לחטאת" (מ"ה): בכל מקדשין ואפילו בכלי גללים כלי אבנים כלי אדמה, משמע דכל שכן בשאר כלים, והנך איצטרך סלקא דעתך אמינא לאו כלים ניהו, כדאמרין בפרק קמא דשבת (טו, ב).

שאני אומר אדם וכו' — ואם תאמר: דהכא תלינן באדם טמא, וכן בפרק קמא דפסחים (י, ב), גבי קרדום שאבד בבית. ואילו בפרק קמא דנדה (ד, א) גבי ככר הנתונה על גבי הדף תלינן באדם טהור! ואומר רבינו תם: דהיינו טעמא דהכא ודפסחים — משום דגזרו על ספק כלים הנמצאים, אבל על ספק אוכלים לא גזרו. ועוד יש לומר: דההיא דנדה שמדף טמא מונח תחתיה, ואי אפשר לככר ליפול אלא אם כן נגע למדף טמא — שייך לתלות באדם טהור שנטלה במתכוין שלא תטמא הככר. אבל אדם טמא למה היה נוטלה? וכן בההיא ד"כסוי הדם" (חולין פו, א), דרוב תינוקות מטפחין, לפי מה שמפרש רבינו תם מטפחין בעיסה, ומיעוט אין מטפחין, ותלינן באדם טהור שנתן לו, לפי שהיה חושש שלא יטמא התינוק את העיסה.

אם יכולה חולדה לשתות — פירוש בקונטרס בלשון (אחד) [צ"ל: הראשון] דכל המקיא פוסל, הואיל והפריש מהן לשתות — הרי נעשית בהן מלאכה ונפסלו, וכשמקיאיה פוסלת הראשונות. וקשה לפירושו: וכי מה מלאכה שייכא בשתייה? ונראה לומר: דאי קודם קידוש איירי מפסלי משום דלא הוי "מים חיים אל כלי" — שיהא חיותן בכלי, שלא ימלא כלי זה ויערה בכלי אחר קידוש, כדפירש בקונטרס בלשון אחר. ואי אחר קידוש איירי, ונקט "טמאה" משום כלי, או כמו שאפרש אחר כך — מיפסלי משום רוק שבפיהו המעורב במים. וקסבר יש בילה, והזאה צריכה שיעור, ודלא כרבי אליעזר דפרק "התערובת" (זבחים פ, א) דאמר: יזה שתי הזיות. אי נמי, פסולה בהזאה אחת קאמר, כמו לרבי אליעזר, דרבי אליעזר נמי איירי בה, שהוא מוסיף אף העכבר. הכי מפרש בתוספתא [פ"ט דפרה ה"ד] טעמא דרבי יהושע דאמר: במים מקודשין לא פסל כשקטה כמו שאמר רבי אליעזר, אלא כשישתה, ומפסלי משום משקה פוי המעורב במים. ולכך אם גיגר כשר, היינו ששונך המים תוך גרונו שאין שם משקה פוי. והשתא הוי דומיא דירד בה טל בלילה, דמפסלי מטעם תערובת.

או נחש לדברי רבן גמליאל — משנה היא במסכת פרה (פרק ט משנה ג): כל השרצים אין פוסלין במי חטאת חוץ מן החולדה מפני שהיא מקיאה, רבן גמליאל אומר: אף הנחש מפני שהוא מקיא, רבי אליעזר אומר: אף העכבר. והא דלא תנא הכא "אף העכבר לדברי רבי אליעזר" — משום דרבי אליעזר שמותי הוא.

או שירד בה טל בלילה פסולה — ברייתא היא זו, דבמשנה במסכת פרה ברישא נמי קתני "פסולה". ותימה שלא הביא כאן המשנה! ושמה ניחא ליה להביא הברייתא שמפורש בה "שאני אומר אדם טמא נכנס לשם", ובמשנה אינו כן. ואף על גב דבמשנה תני ברישא נמי "פסולה", ובברייתא קתני ברישא "טמאה" — משום דאיכא למאן דאמר בפרק "דם חטאת" (זבחים צג, א): מי חטאת שנטמאו מטהרין. אי נמי, לפי שהפסול בא מחמת טומאה קתני ברישא "טמאה". ועוד, משום דגם הצלוחית עצמה טמאה, כיון דתלינן באדם טמא. אבל בסיפא הצלוחית טהורה. ועוד יש חילוק בין מי חטאת שנטמאו למי חטאת שנספלו, כדתנן במסכת פרה פרק תשיעי (משנה ח).

עיונים

אף הכא נמי דבר שיש בו דעת לישאל ולא ניתן לשאול את הכרות אם נטמאו (רש"י). ורבינו גרשום פירש כי לא ניתן לשאול את החולדה. וכמבואר במסכת סוטה (כט, א), שבכל מקרה שהמטמא או המיטמא יש בהם דעת לישאל — ספק הטמאה ברשות היחיד טמא. אכן מן המשנה (טהרות פ"ד מ"ב) עולה כי עיקר טעמה של הלכה זו אינו משום שאין בכיכר או בחולדה דעת לישאל, אלא מפני שהטמאה לא נחה (וראה רמב"ם וראב"ד הלכות שאר אבות הטומאות פט"ו ה"ח, בכ"מ שם ובתוי"ט על המשנה טהרות שם).

צלוחית שהניחה מגולה וכו' טמאה נחלקו ראשונים האם הכונה דווקא למי החטאת (יש שגרסו כאן "טמאים". ריב"ם בתוס' הרא"ש), או שהכוונה (גם) לצלוחית עצמה. ועוד נחלקו האם מדובר כאן במים לפני שנתקדשו באפר פרה אדומה, שהרי לאחר קידוש הם עצמם מטמאים את הנוגע והנושא אותם (ראה רש"י), או גם לאחר קידוש, וכדעת האומר שאינם מטמאים. או שכונת "טמאה" כאן היא פסולה (ויש שהגיהו כן, כמו במשנה המקבילה פרה פ"א מ"א. וראה תוס' ד"ה או ובש"מ האם מדובר כאן בברייתא, או באותה משנה עצמה, שחכמי התלמוד שינו את לשונה).

שאני אומר אדם טמא נכנס לשם וכיסה לכאורה, רוב האנשים טהורים הם, ומדוע נחשו למיעוט? והרמב"ן כתב שרוב האנשים הם עמי הארץ, שאינם מודקקים בדיני טומאה וטהרה, וחכמים החשיבו כטמאים, ומצטרף לכך מיעוט של טמאים בקרב ה"חברים" המדקקים בדיני טהרה. ואילו הרמב"ם (פיה"מ פרה פ"א מ"א) הסביר שלענין מי חטאת רוב האנשים נחשבים טמאים, שהרי אפילו הטהור לקדש טמא לחטאת.

אם יכולה חולדה לשתות וכו' דווקא חולדה פוסלת את המים, ולא שאר שרצים, מפני שכשהיא שותה היא מלקת (פרה פ"ט מ"ג. ורש"י גרס כנראה "מקיאיה"). כלומר, מלקקת את המים לפיה באופן שחלק מהם חוזר לצלוחית (וכן נחש לדעת רבן שמעון בן גמליאל). ובטעם הפסול כתב רש"י שהוא מפני שנחשב הדבר כאילו נעשתה

מלאכה במים, או לפי פירוש אחר שהביא — מפני שהמים צריכים להיות מים חיים באותו כלי שמקדשים בו, ולא שיבואו מכלי אחר (ראה רבינו גרשום. ויש שהסביר שכלי אינו פוסל, אלא דווקא דבר שאינו כלי, כגון פי החולדה. מלא"ש פרה שם בשם ר"ש סירליאו). ויש שהבינו שהמים נפסלים כשהם בפי החולדה משום דייסח הדעת (בר"ש משאנץ פרה שם). אבל הרמב"ם ושאר ראשונים כתבו כי אין כאן פסול בעצם השתיה, אלא מפני תערובת הרוק של החולדה (או הטל בלילה) במים, שמפני חומרת פרה אדומה כל תערובת פוסלת אותה (ראה תוס').

פסולה כלומר, המים פסולים להזאה. אבל אינם טמאים, שהחולדה אינה מטמאה במגעיה.

אורה ההלכה
דבר שיש בו דעת לישאל אין ספק טומאה ברשות היחיד טמא אלא כשיש בנטמא בספק דעת לישאל מה אירע לו, כסוטה. אבל אם היה חרש או שוטה או קטן שאינו יודע להשיב כששואלים אותו — ספיקו טהור. (רמב"ם ספר טהרה הלכות שאר אבות הטומאות פט"ז ה"ב).

צלוחית שהניחה מגולה וכו' כלי שיש בו מים מקודשים שהניחו מגולה ולאחר זמן מצאו מכוסה — הרי המים פסולים, שמא נגע בהם אדם שאינו טהור לחטאת, שהרי אדם כיסהו בודאי. כמשנה פרה פ"א מ"א. (רמב"ם ספר טהרה הלכות פרה אדומה פ"ט ה"טז).

הניחה מכוסה וכו' כלי שיש בו מים מקודשים שהניחו מכוסה ובא ומצאו מגולה, אם יכולה היתה החולדה לשתות ממנו או שירד לו טל בלילה — פסולים, ואם לאו — כשרים, מפני שיש כאן שני ספיקות: ספק אדם גילה או בהמה חיה ורמש, ואם תמצא לומר שאדם גילהו — שמא היה טהור לחטאת. כמשנה שם. (רמב"ם ספר טהרה הלכות פרה אדומה פ"ט ה"טז).

